

wandelen

Lopen door het land van turfstekers en rietsnijders

Dwarsgracht was tot 1956 alleen over water bereikbaar. Voor sommige boerderijen geldt dat nog steeds. Rond het vaardorp ligt de indrukwekkende natuur van Weerribben-Wieden. Kan het winterplaatje Hollandser?

tekst & foto's **Louël de Jong**

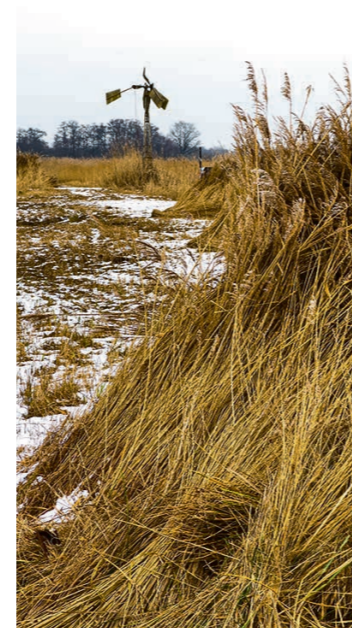

1 DWARSGRACHT

Waterdorp vol bruggetjes en boerderijen

Het onbekende zusje van Giethoorn ligt er vredig bij. Dwarsgracht is even pittoresk – zo niet mooier – en minder druk. Op deze winterdag is het er zelfs doodstil. Je hoort alleen de vogels en het getik van een hamer, ergens uit een deel. Dit vaardorp ontstond in de 17de eeuw langs de gelijknamige Dwarsgracht en was rond 1800 groot genoeg voor een eigen schoolmeester. De inwoners: turfwinners, riettelers, vissers en boeren, die hun koeien per

boot naar de weilanden brachten. Vandaag liggen de bootjes vast in het ijs, dat nog niet dik genoeg is om op te schaatsen. Zodra dat kan verzorgt café-restaurant De Otterskooi koeken-zopie langs de kant. Het is het enige etablissement hier, verder zijn er boerderijen met houten bootshutten, bruggetjes en zijsloten. Tot 1956 waren de boerderijen alleen over het water of te voet bereikbaar. Aan de westkant van de vaart is dat nog steeds zo.

2 RIETTELT

Zo vader, zo zoon

Heb je er eenmaal een gezien, dan zie je ze overal in het landschap: rookpluimen, die verraden waar riet-snijders aan het werk zijn. Net als bundels geel riet, rechtop, als wigwams. Het doet denken aan een oud-Hollands schilderij.

Johan de Dood is zevende generatie rietteler. Samen met zijn vrouw is hij vandaag aan het werk op hun perceel in de Weerribben. Hier geen rookpluimen; ze verbranden het rietafval niet, maar bundelen het, zodat het gebruikt kan worden als stalstrooisel.

We staan op het ijs, op harde rietstompjes, zojuist door De Dood gemaaid. “Ik heb mijn natuurbeheerderdiploma gehaald”, vertelt hij. “Maar het leuke is: ik leerde precies wat mijn vader en opa altijd deden. In het najaar loop ik al ongeduldig door het veld en kan ik niet wachten om te maaien.” Voor een excursie in de rietlanden: [facebook.com/riettelersbedrijfdedood](https://www.facebook.com/riettelersbedrijfdedood)

NATIONAAL PARK

Weerribben-Wieden ligt in de kop van Overijssel en is grotendeels eigendom van Natuurmonumenten. Het is met ruim 11.000 hectare **het grootste aaneengesloten laagveengebied** van Noordwest-Europa.

Het gaat om twee natuurgebieden. Ten noorden van de lijn Blokzijl-Steenwijk liggen de Weerribben, ten zuiden ervan de Wieden. Het bijzondere landschap is ontstaan door eeuwenlang turfsteken en riet-snijden. Tussen de rietpercelen, weilanden, het zeldzame trilveen en het vele water liggen **pittoreske vaardorpen**, erlangs voormalige Zuiderzeestadjes.

3 WEERRIBBEN-WIEDEN

Labyrint van meren, sloten, vaarten en grachten

“Hier is veel vaarland, land dat alleen over water bereikbaar is. De boeren werden vroeger vaarboeren genoemd”, vertelt Arco Lassche, coördinator natuurbeheer van Natuurmonumenten in de Wieden. Vaarboeren maakten lang gebruik van de Europese subsidie die ook geldt voor bergboeren, omdat het land moeilijker bereikbaar was. Inmiddels zijn er meer wegen, maar nog steeds domineert het water; het natuurgebied is een labyrint van sloten, vaarten, grachten en

meren. Onderhoudswerkzaamheden besteedt Lassche uit aan de pachters en lokale loonwerkers: “Zij hebben de kennis, ervaring en machines, bijvoorbeeld voor het rietsnijden”. Zo’n 10 procent van het riet blijft staan. Die overjarige begroeiing is een eldorado voor vogels. Lassche: “In het voorjaar broeden hier de blauwborst, roerdomp, bruine kiekendief en karrekiet. In de winter is het stil, zijn er heldere luchten, en kun je als je geluk hebt langs het riet schaatsen.”

Beroepsvisser en riettelers Stefan Lok.

4 LAND VAN VISSERS Met fuiken in het ijs

De grote meren in de Wieden zijn ontstaan door stormvloed. De legakkers (ribben) die hier lagen, waren smal door te gretige turfwinning en sloegen kapot door het Zuiderzeewater. Het bedrijf van Stefan Lok ligt midden in dit meren- en moerasgebied, in Belt-Schutsloot. Hij is beroepsvisser en riettelers en kent het gebied als zijn broekzak: "In het dorp was verder niks, dus trok ik als jongen het veld in of ik stapte in mijn bootje".

Vader was beroepsvisser, tegenwoordig zet Lok zelf de fuiken uit. Zaten die

vroeger vol vissoorten, nu is 90 procent Amerikaanse rivierkreeft: een exoot die oevers stukvreet en jonge visjes verorbert. Paling kreeg het moeilijk door de komst van sluizen en het A.F. Stroink-gemaal in 1919. Het dier kon het gebied niet meer in, waarop beroepsvisser de glasaaltjes zelf gingen uitzetten.

Met de huidige palingstand wordt zorgvuldig omgegaan, verzekert Lok. "Als jij voor het land zorgt, zorgt het land voor jou." Zijn fuiken staan tijdelijk in het ijs. Zodra de dooi inzet, gaat hij ze halen.

Je ruikt de vuurtjes van de riettelers. Kan het Hollandser?

DE ROUTE

De gelopen route 'Wandelen door Dwarsgracht en Giethoorn' (10 km) is terug te vinden op route.nl (routennummer: 3095749).

Startpunt: **parkeerplaats van café-restaurant De Otterskooi**, Dwarsgracht 54, 8355 CW Giethoorn (dit adres schept verwarring maar is aan het einde van Dwarsgracht!). Een QR-code kan worden gescand, ook liggen er wandelkaartjes in De Otterskooi.

De langere **Weerribben Rietwandeling** (ruim 16 km) start in Kalenberg. Kijk voor deze en andere routes op visitweerribbenwieden.com of visitoost.nl.

5 NAAR GIETHOORN Door riet- en weiland

De boerderijen van Dwarsgracht liggen als een lint langs het water. Wandelen kan mooi vanaf café-restaurant De Otterskooi, met een beginstuk pal langs de gracht. Over houten bruggen met emmertjes strooizout ernaast, langs tuinen met wapperende wasjes aan de lijn – ook in de winter. Aan het eind van het dorp zijn er weidse vergezichten en ruik je de vuurtjes van de riettelers. Kan het Hollandser?

Het lange pad naar Giethoorn, langs de Cornelisgracht, gaat door riet- en weilanden. De drassige grond is lastig te beheren, tegelijk zijn het de rietlanden, het moeras, zeldzame trilveen en vele water die dit gebied zo onwaarschijnlijk mooi maken. Ook in de winter, als vaarten en meren bevroren zijn en het riet warmgeel afsteekt tegen witte rijp en sneeuw.

Na Giethoorn gaat de weg terug naar Dwarsgracht, waar een stuk rietland onder water is gezet voor een ijsbaan.

otterskooi.nl